

Cseszkó Gyula árváinak sorsa

Vásárhelyi Független Újság 1946. november 21.

Hollandia királynője vette pártfogásába Cseszkó Gyula árváit

A távolkeleti tenger szigeteinek egy része Hollandia fennhatósága alá tartozik. Ezekre a szigetekre Hollandia Európa különböző országaiból igen kedvező fizetési feltételekkel toborozta az orvosokat és gyógyszerészeket, így került 1930-ban Cserjés József ny. MÁV előljáró fia, Cseszkó Gyula dr. Sangir szigetre, s ott Taureana városában teljesített szolgálatot. Magával vitte feleségét Hadady Emmát, néhai Rózsa András gazdálkodó kedves, szép unokáját. A Hollandiával kötött megállapodás 20 évre szólt. Ennek elteltével teljes nyugdíjjal hazajöhetett volna családjával együtt.

Rendkívül értékes munkát végzett hazájától távol Cseszkó Gyula dr. Kórházat szervezett s a maláji bennszülöttek valósággal bálványozták. Ennek elismeréseként történt aztán, hogy 5 évi szolgálat elteltével szabadságot kapott. Itt láttuk viszont Vásárhelyen a feleségével és apró gyermekeivel, mert őket is elhozta, hogy találkozzanak nagyapjukkal. Emlékszünk elbeszéléseire. Fehér asztalok mellett órákon át hallgattuk s ő mondta: mi van arra, messze, a másik világrészben. Szötte, fonta az álmokat arra az időre, mikor újra itthon lesz Hódtópartján s egy szép kis gazdaságban dolgozhat a közösség javára. Minden szavából, minden mondatából kicsendült a honvágy és az a rajongó szeretet, melyet szülei és városa iránt érzett. Mikor útra bocsátottuk, egy pillanatig sem gondoltuk, hogy Cseszkó Gyulával többé nem találkozunk, hogy őt is elsöpri egy új világégés szörnyű vihara, melynek nemcsak ő, hanem élete párja is áldozatává válik.

A tragédia híre:

Mikor kitört a nagy háború és Japán is tevőleges részt vállalt a szövetséges hatalmak ellen, Sangir sziget a hadszíntér központjába került. Légitámadás légitámadást követett s egy ilyen alkalommal bomba találatot kapott az a kórház, melyet Cseszkó Gyula orvos hívott életre. A műtőasztal mellett teljesítette Cseszkó Gyula kötelességét. Emberéletet akart menteni s a beteggel együtt a romok alatt lelte halálát. Egy hét sem telt el, japán csapatok szálltak partra, magukkal hurcolták dr. Cseszkó Gyula feleségét s miért, miért nem, ki, végezték.

Ottmaradt a négy gyerek, a 11 éves Emma, s a kisebb Éva, Gyula és József. Apa, anya nélkül, szétszóródásra, pusztulásra ítélt. Az Isteni Gondviselés áldó és segítő keze jelentkezett. Először egyszerű malájok, azután missziós atyák vették gondozásukba a Cseszkó házaspár árváit. Az utóbbiak küldték az első szomorú hírt és ugyancsak ők helyezték biztonságba Ausztráliában a gyerekeket.

Haza !...

Éppen hat hónappal ezelőtt Van Beeck missziós atyától levél érkezett Vásárhelyre Cserjés József címére. Az volt írva a levélben, hogy a Cseszkó gyerekeket hajóra tették és elindították Magyarország felé. Telt, múlt az idő. Napok, hetek, hónapok... A vásárhelyi családi kúria, ott a Bocskay utcában várta, leste a pillanatot, amikor nyílik az ajtó és betoppan a nagy dráma négy csöppsege, a négy kis unoka. Nem ez következett. A Gondviselés másként rendelkezett. Másként parancsolta ki Cseszkó Gyula árváinak sorsát.

Közelép a királynő:

A hajó, mely Ausztráliából indult el a Cserjés unokákkal, szelte az Indiai Óceán, a Földközi tenger és az Atlanti Óceán hullámait s egy szép napon Hollandiában kötött ki. A missziósok felügyelete alatt következett a további út Utrechtbe. A jelentés a hivatalos hatóságokon keresztül az uralkodónőhöz került. A királynő, akinek referálták a történetet, azt a kívánságát fejezte ki.

Hollandia elvállalja a négy Cseszkó gyerek felnevelését abban az esetben, ha magyar hozzátartozói is így akarják. Van Beeck missziós atya most már új írást küldött Vásárhelyre Cserjés Józsefnek. Közölte a fejleményeket, csatolta az unokák üdvözlő sorait s azt kérte: pár évig hagyják ott a kis magyarokat. Mindennel ellátják őket. Iskoláztatják, ruházzák, s ha majd Európa egének nagy borulását meleg napsütés váltja fel, — útnak indítják őket a Tisza parti tanyára, melyet messze idegenből Cseszkó Gyula működésének eredménye szerzett. Ugyan mi más történhetett volna ilyen körülmények között? Cserjés József elküldte a válaszlevelet.

Ezt írta: „Köszöni a holland állam figyelmét, a királynő jó szívének nemes megnyilatkozását, hiszen ez a fia munkájának és megdöbbentő elmúlásának elismerése...Maradjanak unokái Utrechtben... Ő továbbra is olyan szerető aggódással és féltő reménykedéssel várja mindnyájukat, mint eddig, s ha netán az emberi végzetszerűség beteljesednék rajta, többé nem látnák egymást, — a szőke folyó fűzéseinek susongása adja tudtukra jól sáfárkodott értük, legyenek a sok-sok hánykódás és megpróbáltatás után kötelességtudó, igaz magyarok. Olyanok, mint apjuk és anyjuk volt, akik éltük feláldozásával szereztek becsülést Európa szíve sorsa üldözött maroknyi népének!

Végére értünk mondanivalónknak. Lelki szemeink a végtelen tengereken túl keresik a Cseszkó házaspár porai felett domboruló hantokat, hogy könnyet hullassanak azokon. Szívünk pedig a hollandi város valamelyik kis hajlékokban növekedő négy földünkre árasztja melegét.¹

T. S.

¹ Vásárhelyi Független Ujság, 1. évf. (1946. november 24.) 212. sz. 4.
https://adt.arcanum.com/hu/view/VasarhelyiFuggetlenUjsag_1946_11/?query=dr%20cseszk%C3%B3%20gyula&pg=85&layout=s